

GÂLCEAVA CU JURISTUL DIN MINE

FLORENTIN ȚUCA

Gâlceava
cu juristul din mine

Cuvânt de însoțire de
ANDREI PLEȘU

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Marieva Ionescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cecilia Laslo
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 2014

ISBN 978-973-50-4641-5
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Cuvânt de însoțire

În lumea românească de azi, cuvântul unui jurist e mai mult decât bine-venit. Nu al unui jurist care vorbește strict despre legi și nelegiuri, despre drept și dreptate, ci al unui jurist care știe să iasă din „specialitate“ (fără să o abandoneze) și care e dispus să ducă dezbateră despre justiție în largul lumii, dincolo de coduri geometrice și de prescripții nemiloase. Florentin Țuca e, neîndoielnic, un „expert“, dar e un expert *atent* la spectacolul multicolor *din afara* expertizei sale, un om lacom de realitate, reactiv, deschis, necomplezent și ingenios. Scrie cu dexteritate, cu umor și, uneori, cu un incomod sarcasm. Tematica volumului de față depășește inventarul previzibil al comentariului „tehnic“. E vorba despre politică și tenis, despre război și despre carierismele facile, despre schimonosirea barbară a limbii și despre isteria digitalizării, despre presă, Constituție, religie și cărți. Tot ceea ce ni se oferă *ne privește*.

Competența juristului e mereu perceptibilă, dar niciodată compromisă de afectare, de suficiență, de morgă retorică. Departe de a fi „încremenit“ în proiectul propriei meserii, conștient că „viața“ e (și) în altă parte, Florentin Țuca e lămuritor fără pedanterie și amuzant fără frivolitate.

Dar să nu ne pripim. Nu avem de-a face cu hobby-urile „colaterale“ ale unui specialist în drept care se distrează ieșind, în weekend, din perimetrul profesiei sale. Problematika dreptului

e, adesea, discretă, dar nu e niciodată disimulată, marginalizată, redusă la tăcere. Din punctul meu de vedere, interesul cărții stă, între altele, tocmai în tensiunea dintre interesul aproape „organic“ pentru justiție și atracția „centrifugală“ spre orizonturi mai largi. Niciodată dreptul nu e pierdut cu totul din vedere. Dacă nu ca subiect, măcar ca *forma mentis*, ca stilistică. Subiacent, asistăm mereu la „gâlceava juristului cu el însuși“, dublată totuși de o inevitabilă *idolatrie a dreptului*, devenit criteriu suveran de înțelegere a lumii. Cititorul va găsi, răsfoind volumul de față, pagini esențiale despre „dreptul evanescent“, adică despre dreptul devenit o „plastilină gelatinoasă“ (într-o țară – „România maidaneză“ – dispusă mai curând să batjocorească legea decât să o respecte), sau despre feluritele moduri de a „strâmba“ dreptul, de a abuza de interpretări interesate, de fasoane „analitice“ venite din partea unor neaveniți prezumțioși (cf. „Înalta Curte a Presei“).

Florentin Țuca ne reamintește că dreptul are de-a face nu doar cu o listă abstractă de prescripții, ci și cu „îndreptarea“ vieții comunitare, cu justa *balanță* a binelui și răului, cu „rectificarea“ derapajelor publice. E inevitabil ca, pornind de la acest mod de a înțelege justiția, să ajungem la o dezbatere despre „legea juridică“ și „legea morală“. Nu putem intra acum în nuanțele acestei dezbateri, dar bănuim o anumită diferență de opinie cu autorul, în măsura în care credem că există un domeniu al culpei, al crizei morale, al „păcatului“ care nu se epuizează în jurisprudență. Concepte centrale ale vieții spirituale (iubirea, iertarea, căința etc.) sunt în afara, dacă nu chiar deasupra „legiferabilului“. (Vorba unui vers al lui Petru Creția: „Nefericii cei drești, căci vor tăia prunci în două!“)

Nu ar fi singurul punct în care descopăr categorice divergențe între convingerile lui Florentin Țuca și convingerile mele (sau, aș îndrăzni să spun, ale generației mele). Eu nu am nici

un dubiu, de pildă, că arestarea fetelor din grupul Pussy Riot a fost un abuz și, pe de altă parte, nu am nici o simpatie „ideologică” pentru mișcările *occupy*. Mi-e greu să înțeleg că a explica elevilor care e sensul Rusaliilor nu e neapărat mai util pentru cultura lor decât a le explica ce este „substituția fideicomisară”. Nu sunt suficient de destins legislativ la mine acasă, ca să am insomnii despre lacunele legislației transatlantice. Sunt de acord că lumea pământească e imperfectă, că americanii nu sunt fete mari, că Occidentul nu e Paradisul, dar, dacă sunt întrebat, prefer – dată fiind experiența mea istorică – să trăiesc sub ocupație americană sau engleză decât sub ocupație rusească. Știu că războiul în genere e ceva rău (care om normal ar susține contrariul?), dar sunt totuși războaie și războaie. Mi-ar fi plăcut o mică invazie NATO împotriva lui Ceaușescu, chiar fără avizul Consiliului de Securitate... În fine, nu cred că dacă o țară (în speță Siria) n-a semnat convențiile din 1972 și 1993 împotriva folosirii armelor chimice utilizarea unor astfel de arme s-ar sustrage, literal vorbind, dreptului internațional.

Toate astea, ca să demonstrez că nu scriu acest cuvânt de însoțire ca un partener consensual al tuturor părerilor autorului. Prietenia care ne leagă include plăcerea confruntării, independența de gândire, savoarea diferenței. Lectura textelor lui Florentin Țuca este, pentru mine, o experiență provocatoare, instructivă și dătătoare de bună dispoziție. Nu mă îndoiesc că cititorii vor avea o experiență asemănătoare.

Andrei Pleșu

Cuvânt introductiv

Nu mai țin minte exact ce m-a făcut să-mi leg într-o carte gândurile exprimate public în ultimii ani. Or fi, cred, mai multe explicații.

Întâi de toate, probabil, speranța că, odată înrămate între coperte, ele, gândurile, chiar se vor lega și vor prinde, ca prin minune, coerența unei pledoarii scrise pentru o anume cauză, bună de apărat în fața unui judecător imaginar. Revăzându-mi însă textele publicate strânse laolaltă, trebuie să accept că ele nu servesc o miză unică sau măcar dominantă. Destul de eterogene ca tematică, sunt relativ greu de sistematizat ori de dizolvat în același cocktail, motiv pentru care am optat pentru prezentarea lor în ordinea cronologică a publicării (cu mici amendamente față de versiunea originală a unor articole, plus un text inedit).

O altă explicație care stă la originea prezentei culegeri o fi fost, pesemne, și convingerea că, adunate într-un volum, argumentele împrăștiate în gazete și în timp vor căpăta mai multă consistență și un plus de persuasiune. Vă las pe dumneavoastră să judecați câtă forță de convingere capătă bucașile reunite în întreg și cât de edificator este acesta din urmă.

În fine, la originea acestei cărți cred că stă și plăcerea arhivării sentimentale a unor bucurii. Nu știu cât de bine-venită va fi recapitularea acestor texte, cât de critic vor fi ele evaluate

ori în ce măsură vor provoca adeziunea emoțională sau rațională. Singura onestă certitudine pe care o am este că ele reprezintă pentru mine expresia unor plăceri: a scrie, a povesti, a glumi și a argumenta. Aceste articole sunt fotografiile adunate cu emoție și grijă într-un album pe care mă bucur ca un copil să-l pot împărtăși.

Indiferent însă care sunt rațiunile exacte care m-au condus înspre această colecție (poate câte ceva din toate cele menționate), sunt conștient că unele dintre impresiile, fotografiile sau părerile cuprinse în ea pot naște controverse. Este foarte posibil ca juristul din mine să fi sărit în apărarea dreptului și altor cauze cu prea multă patimă, punând uneori în argumentație un exces de pasiune, piper și năduf. Acelora care se vor simți necăjiți ori, eventual, contrariați de o asemenea abordare, le cer anticipat scuze și îngăduință, asigurându-i, dacă asta consolează pe cineva, că alter egoul meu jurist mă enervează adesea și pe mine.

Florentin Țuca
20 octombrie 2014

Avocatul diavolului

Mediul înconjurător e infernal și-i plin de draci.

Bunăoară, cutare prosper om de afaceri. Firmele lui, prospere și ele, active în sectorul financiar-bancar, al energiei, al tranzacțiilor imobiliare, după caz. Și omul, și firmele lui, suspecti, în ochii presei, pe motiv de afaceri necurate. Și cum suspiciunea vine din partea presei, trebuie că e întemeiată. Ea e, carevasăzică, o absolută prezumție de vinovăție, ceea ce face ca omul nostru și firmele lui să nu mai aibă nevoie și nici voie de avocați. Și dacă, în ciuda acestei interdicții, ar îndrăzni vreun avocat să asiste firmele necurate în niscăi tranzacții, el ar trebui scuipat în sân și crucificat în cerul gurii. Orice reacție de compasiune ori simpatie pentru apărătorul acestor diavoli sau, mai grav, propunerea de promovare a avocatului într-o funcție publică reprezintă, desigur, o blasfemie.

În altă bolgie, de exemplu, investitorul străin care sugă sângele întreprinderilor românești proaspăt privatizate. În mod evident, el a cumpărat fabrica pe nimic și urmărește s-o ruineze. Faptul că nu vrea s-afișeze contractul de privatizare pe panourile publicitare din Piața Matache, pe motiv c-ar fi, ptiu drace!, „confidențial“, e proba indubitabilă în acest sens și prezumția absolută că „e ceva necurat la mijloc“. Cum, necuratul de la mijloc s-a strecurat prin mijlocirea unui avocat?!... Și cum, acesta nu vrea să ne spuie nimic, pe motiv că e ținut de,

Doamne păzește!, „secretul profesional“?!... Gata, e clar, avocatul necuratului trebuie prăjit în smoală.

Un alt Scaraoțchi e statul însuși. El e imperator și n-are nevoie de nici un fel de apărare. El nu trebuie asistat în tranzacții, pentru că are cine să-l asiste. El nu trebuie reprezentat în procese, pentru că are cine să-l reprezinte. Cu toate astea, bugetul lui, construit pe spinarea noastră, e plin-ochi de ochi ai dracului care clipește insistent și malefic înspre avocați. E motivul pentru care toate legăturile dintre stat și avocați, dar absolut toate, fără excepție, sunt, așadar, lucrătura Satanei.

Exemplele ar putea continua: bănci în blasfemator faliment, firme păcătoase în lichidare, partide politice păgâne, piața bursieră într-o spurcată scădere din cauza malignelor speculații...

Fac apel la toți confrății mei să se țină deoparte. Întru sfânta deontologie profesională, amin!

P.S. S-ar putea totuși ca, în ciuda acestui apel și-a opiniei unor competenți analiști și erudiți cronicari, ai mei confrăți să considere că împlițiții indicați mai sus nu-s așa de negri și să sară în apărarea lor, invocând principii democratice și motivând că o simplă suspiciune nu echivalează cu sentința la moarte, că privatizarea nu-i totuna cu jaful și că întreprinderea în faliment are, și ea, nevoie de avocați. Țin să-i previn însă că, oricât de pricepuți și de bine intenționați ar fi respectivii confrăți, ei nu vor reuși să scoată din mintea competenților analiști și a erudiților cronicari convingerea că și-au vândut sufletul. Odată intrat în asemenea „spețe“, nu mai contează nici buna-credință a avocatului, nici priceperea lui: tot dracu' ăla e!...

[*Business Standard*, aprilie 2008]

50% alb–50% negru

Un renumit senator a inițiat cândva un proiect normativ în temeiul căruia mass-media românească să fie obligată la perfectă echidistanță: câte știri „negative“, tot atâtea „pozitive“¹. O inițiativă care se dorește o expresie a unei perfecte corectitudini politice: nu-i permis să vorbești despre balaur fără să-l evoci pe Făt-Frumos și nici să te întristeze jumătatea goală a paharului câtă vreme trebuie, în egală măsură, să te satisfacă jumătatea plină.

Sesizată cu privire la această inițiativă legislativă, Curtea Constituțională a invalidat propunerea distinsului senator, însă acesta s-a declarat hotărât să meargă până la capăt: optimismul și serotonina trebuie reglementate prin lege. După o secundă de reflecție, tind să-i dau dreptate:

Art. 1. Informațiile sunt bune dacă sunt pozitive și sunt rele dacă sunt negative.

Art. 2. Paginile ziarelor vor avea două coloane: în zilele cu soț, coloana din stânga va fi dedicată știrilor bune, iar coloana din dreapta, celor proaste; în zilele fără soț, invers.

Art. 3. Creșterea galopantă a prețului țigetei e mama tuturor știrilor rele și trebuie anunțată, zilnic, de toată presa, la

1. Este vorba despre o inițiativă autentică aparținând domnului Gheorghe Funar.

coloana spurcată, în timp ce scăderea prețurilor locuințelor are menirea de a aduce cu sine o liniștitoare corecție a pieței imobiliare, motiv pentru care e o veste bună.

Art. 4. Vânătorii de petrol și de locuințe n-au voie să mai citească ziare.

Art. 5. Ba nu, mai degrabă, fiecare ziar urmează a fi tipărit în mai multe ediții: una pentru exportatori, alta pentru importatori; una pentru asiguratorii, alta pentru asigurați; o ediție specială pentru guvern, o alta pentru opoziție; tiraje cu dedicație pentru Steaua, numere speciale pentru Dinamo; ziare pentru Banca Națională dictatoare, consolări pentru băncile comerciale oropsite; informații verzi pentru ecologiști, ziare cu mult plumb pentru poluatori; vești din „grupa morții“ versus noutăți din „grupa vieții“. Lista poate continua...

Art. 6. Prezenta lege va fi publicată, într-un triumf constituțional al bunei dispoziții, în Monitorul Oficial, coloana din stânga.

[*Business Standard*, iulie 2008]

Caut slujbă cu vedere la mare

Gata, m-am decis: voi demisiona din funcția actuală, mult prea stresantă și solicitantă, consumatoare de energie și timp, criminal în serie al multor nopți nedormite și zile de sâmbătă. Vreau altceva, o schimbare în acord cu aspirațiile multor exponenți ai noii generații. Vreau carnet de membru al generației Y. M-am săturat să fiu victima faimoasei crize de resurse umane. Dimpotrivă, îmi doresc să fiu beneficiarul ei.

Așadar, prima întrebare: ce-o să fac?... Încă nu-s foarte hotărât. M-aș apuca de brokeraj, că sună bine. Sau poate de consultanță financiară, că-i în vogă. Ori poate să continui cu avocatura, dar într-un domeniu absolut nou, „provocator“, cum ar fi dreptul cosmic, de exemplu. O să mă mai gândesc, că doar am tot timpul din lume. Că în nici unul dintre domeniile menționate nu am experiență nu-i nimic, sunt dispus să învăț.

Nu, să nu credeți cumva că sunt un tip nehotărât. Drept dovadă, n-am nici un fel de dubii cu privire la aspirațiile mele.

În primul rând, îmi doresc cât mai mult timp liber: pentru siesta de prânz, pentru weekenduri prelungite până marți, pentru meciurile de miercuri, serile dansante de joi și pregătirea bagajelor de vineri.

În al doilea rând, vreau să câștig cel puțin dublu față de cât sunt plătit acum: nu-mi pot permite să fac compromisuri

într-un domeniu așa de sensibil precum cel al stabilității financiare. Și-apoi, în lipsa dublării profitului nu are, pardon!, nu *face* sens să accept vreo schimbare în viața mea.

Mai departe, este de la sine înțeles că țin foarte mult la imperativul lui „work–life balance“, motiv pentru care îmi doresc un pachet de facilități care să-mi țină mintea decompresată: aș vrea două vacanțe pe an în Maldive, bonă pentru copii, cosmeticiană pentru nevastă, abonament la US Open, instructor de judo și cursuri gratuite de ikebana.

Vreau liniște. Nu vreau șefi. Vreau încredere. Nu vreau test la angajare. Vreau să fiu respectat. Nu vreau termene. Vreau să vin când vreau. Nu vreau să zic când plec. Vreau independență. Nu vreau să dau rapoarte. Vreau birou cu vedere la ocean. Nu vreau să fie Pacific, că-i departe, nu Atlantic, că-i rece, și nici Indian, că-i sub pericol de tsunami.

Aștept, cu nerăbdare, oferte. Dată fiind criza actuală de resurse umane, sunt sigur că vor veni. O ultimă mențiune: nu mă prezint la interviu decât dacă știu sigur că nu-i decât o simplă formalitate. În caz că întârzii, să nu fie cu supărare, vă rog...

[*Ziarul Financiar*, 24 octombrie 2008]

Cuprins

<i>Cuvânt de însoțire</i>	5
Cuvânt introductiv	9
Avocatul diavolului	11
50% alb–50% negru	13
Caut slujbă cu vedere la mare	15
Ora exactă din sportul românesc	17
Să nu ne mai judece judecătorii!	20
Îm funny	23
Fotografii de la conferința IBA	26
Primul, Al doilea și Numărul 1 mondial	30
Recursul etapei	33
Succesul războiului, oximoronul cinic al geopoliticii	38
Înalta Curte a Presei și prezumția de vinovăție a justiției	44
Două ocupații	48
Gâlceava cu juristul din mine	51
Dreptul evanescent	55
Toți oamenii sunt muritori, Pussy Riot este om, Assange este muritor	57
Sus, prea sus, Dumnezeu	63
Correspondență specială de la o conferință specială	68
Un copac cu flori	72

Etichete pe borcane de murături ideologice	76
Prohod savuros	78
România (mai)daneză	80
Români odihnindu-se	86
Nedrept constituțional	92
Un fabulos titlu de poveste	99
Finala de sport de la Roland Garros	103
E chiar musai să fiu american?	106
Ombilicul regelui, buricul pământului	113
Tipa respectivă left the company	119
James Bond, homosexual de culoare, fericit ateu în rai	125
Nepoților mei, cu drag	130
Cam... nu prea	133
1. <i>Aspecte privind (i)legalitatea imixtiunilor</i> <i>în sfera privată a persoanelor (fizice sau juridice)</i>	135
2. <i>Stat de drept vs stat de spionaj</i>	137
3. <i>Vinovăția sau nevinovăția deconspiratorilor</i>	140
Războiul care nu-mi dă pace	143
Să bombardăm și dreptul:	
ori suntem golani, ori nu mai suntem...	150
1. <i>Ilegalitatea unei intervenții militare unilaterale în Siria</i>	150
2. <i>Dreptul ca primă victimă colaterală</i>	153
Vamos, Roger!	158
Bradul de Crăciun din tenis	164
Brothers in arms	167
1. <i>Cinismul și ipocrizia celui „rău“</i>	168
2. <i>Cinismul și ipocrizia celui „bun“</i>	170
Simona, șansa relegitimării noastre în sportul mondial	173
Eoierparlamentarul în lumea diplomatică	176
Scrisoare către Moș Crăciun. Trimisă din partea bună a istoriei (dacă am și cumva cum dracului se scrie istoria și partea ei bună)	180

<i>I. Premise „ideologice“ (într-o lume postideologică)</i>	181
<i>II. Fapte istorice în oglinzi paralele</i>	183
1. Două exemple de violare a dreptului internațional	184
1.1 Violul lor	184
1.2 Violul nostru?... Care viol?	184
2. Două exemple de recente accidente aviatice	
cauzate de acțiuni militare	186
2.1 Accidentul lor	186
2.2 Accidentul nostru?...	
Un simplu și scuzabil incident	187
3. Două exemple de acțiuni teroriste	188
3.1 Ei, teroriștii	188
3.2 Noi?... Autoapărătorii	189
<i>III. Păcate ale istoriografiei luminate</i>	190
1. Lipsa temeiniciei investigației jurnalistice	190
2. Eludarea dreptului	192
3. Atitudinea belicoasă și arogantă	194
4. Vestul, infailibil chip cioplit	196
5. Ipocrizia și dublul standard	197
<i>IV. Un simbolic test de imaginație pentru istoricii și analiștii români</i>	200